

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 1 van 15

Initiatieven CO₂-reductie

The grid contains 36 numbered images illustrating various CO₂ reduction initiatives:

- 1. Landed Platform Energie en Omgeving
- 2. Bezoek aan concept
- 3. IJWRI (Industrieel Waterstof) Delta Hubs
- 4. E.ON Energy Transition Center
- 5. Biomassa
- 6. Biogas
- 7. Ophoofden
- 8. Versterken elektriciteitsnet
- 9. Emissie gratis uit verbruide koolstof
- 10. Industriële CO₂ in verbruide koolstof
- 11. ABB - ABB Drive & Busbar-Plan
- 12. Zonnepanelen
- 13. Versterken aansluitpunt (op land)
- 14. Stadsverwarming
- 15. Slimme meters
- 16. VRI (Verwarming) / nationale waterwerken
- 17. VRI (Verwarming) / regionale waterwerken
- 18. VRI (Verwarming) / regionale waterwerken
- 19. VRI (Verwarming) / regionale waterwerken
- 20. VRI (Verwarming) / regionale waterwerken
- 21. Landbouw / landbouw
- 22. Zonnepanelen
- 23. Oude gas productie
- 24. WRI (Waterstof) / Delta Hubs
- 25a. Duurzame afvalverwerking
- 25b. Duurzame afvalverwerking
- 26. Duurzame afvalverwerking
- 27. Duurzame afvalverwerking
- 28. Duurzame afvalverwerking
- 29. Duurzame afvalverwerking
- 30. Duurzame afvalverwerking
- 31. Duurzame afvalverwerking
- 32. Duurzame afvalverwerking
- 33. Duurzame afvalverwerking
- 34. Duurzame afvalverwerking
- 35. Duurzame afvalverwerking
- 36. Duurzame afvalverwerking

Below the grid is a large illustration showing energy flows and CO₂ emissions across different sectors like industry, transport, and buildings.

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 2 van 15

INHOUD

1	Inleiding & missie statement.....	3
2	Deelname sectorinitiatieven en brancheverenigingen	4
3	Ontwikkeling van innovaties en projectuitvoering	9
4	Investering	12
	Bijlage 1: Uitwerking initiatief Green Deal Het Nieuwe Draaien.....	13
	Bijlage 2: Poster duurzame bijdrage V&SH.....	15

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 3 van 15

1 Inleiding & missie statement

Visser & Smit Hanab (V&SH) ontwikkelt, bouwt en onderhoudt verbindingen, netwerken en installaties voor transport van water en energie. In deze branche willen wij ons profileren als duurzame ondernemer. V&SH [brengt energie](#) en het is onze ambitie duurzame energie te brengen door een katalysator te zijn in de huidige energietransitie. Dit voornemen zetten wij onder meer kracht bij door onze keuze in projecten die we de afgelopen jaren hebben uitgevoerd. Zo hebben wij vele projecten gerealiseerd op het gebied van onder andere stadsverwarming uit restwarmte, stoomleidingen, warmte-koudeopslag, biogas, afvalconversie, (ondiepe) geothermie, aanleg van zonneparken en windparken, aansluiten van laadpalen en plaatsen van slimme meters, energiezuinige drinkwaterwinning, ontzilting, opslag van CO₂ en het hergebruik van CO₂ in kassen.

Voor het realiseren van deze projecten zijn wij grotendeels afhankelijk van de vraag van onze opdrachtgevers. Middels verschillende overlegvormen informeren wij ons over de vorderingen in de markt en de wensen en behoeften van onze stakeholders. In onze projecten incorporeren we deze aspecten reeds vanaf het ontwerp. Wij zien bij onze voornaamste stakeholders de vraag ontstaan om al veel eerder betrokken te zijn bij het ontwerp. Dit is een ontwikkeling, waarop wij met groot enthousiasme ingaan.

Bij een deel van onze hoofdactiviteiten, (het faciliteren van) de aanleg van kabels en leidingen, zijn wij direct betrokken bij transport van energie. In het beoogde medium dat door deze kabels en leidingen wordt getransporteerd, zien wij een omslag van fossiel naar duurzaam: van olie en aardgas, naar restwarmte, biogas en aardwarmte en van grijze stroom naar wind-, water- en zonne-energie. Daarom worden de technische ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie en de energietransitie op de voet gevolgd door ons management en het technisch bureau. Ontwerp en aanleg van zowel transport als opslag van deze vormen van energie behoren tot de core business van V&SH. Daarom zijn wij nauw betrokken bij een scala initiatieven die te maken hebben met het efficiënter maken van deze processen.

De andere hoofdactiviteit, het bouwen van hoogspanningsstations, voor grid operators, groot-zakelijk verbruikers, realiseren wij een optimalisatie van het net, mede voor partijen die groene energie opwekken (landstations voor on- en offshore windparken) of met behulp van (groene) energie waterstof willen produceren (Shell H2).

Om onze uitstoot te verlagen is gekozen voor een ketenbenadering. Door onze inzet verlagen wij niet enkel onze CO₂-uitstoot en onze impact op het milieu, maar ook die van leveranciers, onderaannemers, opdrachtgevers en derden. Wij proberen hierbij zo goed mogelijk aansluiting te vinden op de wensen van onze stakeholders. Het bouwen van netwerken en verbindingen zit ons in het bloed.

Deze ambitie wordt al enkele jaren kracht bijgezet door onze certificering op trede 5 van de CO₂-prestatieladder. Dit document is een samenvatting van de strategie en initiatieven van V&SH op het gebied van CO₂-reductie en de samenwerkingsverbanden en overlegvormen die maken dat wij aansluiten bij de rest van de keten.

Om onze ambities op het gebied van duurzaamheid te tonen is het voor Visser & Smit Hanab van het grootste belang om vooral ook tijdens de uitvoering van projecten zo zuinig mogelijk met water, energie en andere natuurlijke grondstoffen om te gaan. Wij zetten ons in waar het er echt toe doet: door het verbruik van deze middelen te reduceren, waar onze bedrijfsvoering de meest materiële uitstoot veroorzaakt.

Door onze continue inzet kunnen wij onze opdrachtgevers de meerwaarde bieden van een duurzaam product, zonder concessies te doen op het gebied van kosten, kwaliteit of planning.

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 4 van 15

Dit document beschrijft een selectie van projecten en de deelnames van Visser & Smit Hanab aan initiatieven in de keten die relevant is in het kader van de CO₂-prestatieladder.

2 Deelname sectorinitiatieven en brancheverenigingen

Visser & Smit Hanab is een actief lid van onderstaande initiatieven en verenigingen, die zich richten op overdracht van kennis tussen leden, het behartigen van de belangen van de leden en het bevorderen van specifieke doelen op onder andere het gebied van duurzaamheid. Door de voortdurende dialoog met branchegenoten dragen wij actief bij aan het behalen van deze doelen. Daarnaast blijft V&SH zelf ook op de hoogte van wat er speelt in de sector en mogelijke nieuwe initiatieven voor CO₂-reductie. Een korte samenvatting van de deelnames is gegeven in het kader van eis 5C1 van de CO₂-prestatieladder.

Tabel 1a: Initiatieven en brancheverenigingen waarin V&SH actief is.

Naam	Beschrijving	Contact-persoon	Website
New Energy Coalition	New Energy Coalition is een voortdurend groeiend netwerk van kennisinstellingen, bedrijven, overheden en ngo's die samen werken aan de versnelling van de energietransitie voor een duurzame toekomst.	Edwoud Eiten	https://www.newenergycoalition.org/events/
Buisleiding Industrie Gilde	Vereniging voor boven- en ondergrondse infrastructuur. De samenleving verandert. Duurzaamheid staat hoog op de agenda. De Verenigde Naties zetten zich in voor een betere wereld en hebben 17 wereldwijde doelen opgesteld die zij willen bereiken in 2030: de Sustainable Development Goals. Bij het BIG erkennen we deze doelen en willen we hier, waar mogelijk, een positieve bijdrage aan leveren in Nederland en België. Leidingen zullen volgens het BIG een belangrijke rol spelen bij het behalen van enkele van de bovengenoemde doelen. Die doelen worden met de leden besproken en concreet wordt kennis om de verduurzaam door leidingen en bij de aanleg van leidingen te verbreden binnen de branche.	Dennis in 't Groen/ Maarten Meijler	https://bigleidingen.eu/t/hemas/duurzaam/
SBE – Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta	Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta is de werkgeversorganisatie met een grote regionale betrokkenheid: kritisch, onafhankelijk en proactief. Wij geloven in "Samen maakt sterker". Daarom organiseren we samenwerking tussen onze leden en werken we samen met onze vele stakeholders zoals overheden, kennisinstellingen en de natuur- en milieuorganisaties. Samenwerken om de regio te versterken, om werk te creëren. Duurzaamheid is een thema qua energie onafhankelijkheid, CO ₂ -emissiereductie, maar ook op gebied van lokale werkgelegenheid.	Edwoud Eiten	https://www.sbe-eemsdelta.nl/agenda/

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 5 van 15

Energy Valley TopClub (met gasunie, SBE, RWE,)	Rondom de wedstrijden van FC Groningen organiseren de partijen achter de Energy Valley Topclub allerlei activiteiten zoals kennis- en netwerkbijeenkomsten en duurzame clinics om energie-innovaties breed onder de aandacht te brengen	Edwoud Eiten	https://www.fcgroningen.nl/zakelijk/seats-en-hospitality/skyboxenthe-malounges/energy-valley-topclub
Stichting Warmtenetwerk	Stichting Warmtenetwerk is het platform voor de warmtesector waar spelers informatief met elkaar netwerken en zich inzetten voor de energietransitie. Wij geven de warmtewereld een gezicht. Deelnemers initiëren bij ons events, werkgroepen of excursies en leren elkaar persoonlijk kennen. Deelnemers inspireren elkaar door op ons platform te delen hoe zij bijdragen aan de energietransitie met bijvoorbeeld nieuwsberichten en blogs. Doordat we berichten en evenementen breed verspreiden hebben wij een stem binnen en buiten de warmtesector. Kortom: de energietransitie begint met een warme kennismaking, bij ons.	Maarten Meijler	https://warmtenetwerk.nl/agenda/
DACE/ Nap Netwerk (gecombineerde stichting)	DACE: het kennisnetwerk van Cost Engineers en Value Managers in het Nederlandse taalgebied. NAP is een netwerk van bedrijven in de procesindustrie en stelt zich tot doel de waardeketen, bestaande uit plant owners, ingenieursbureaus en toeleveranciers te versterken. NAP is een netwerk van bedrijven in de procesindustrie en stelt zich tot doel de waardeketen, bestaande uit plant owners, ingenieursbureaus en toeleveranciers te versterken. Verduurzaming door waterstof is een hot topic bij NAP en allerlei facetten zoals inzetbaarheid, veiligheid, maximale CO ₂ -emissiereductie worden door diverse bijeenkomsten besproken.	Kees v.d. Stelt	www.dace.nl https://www.napnetwerk.nl/contactbijeenkomsten
I-Tanks	I-Tanks is een kennis- en innovatieplatform voor de havengerelateerde industrie. Een industrie met enorm veel innovatiepotentieel! Wij verbinden bedrijven, kennisinstututen en industrie-experts met elkaar en introduceren deze partijen met nieuwe technologie en de laatste innovaties van binnen en buiten de sector. Daarnaast ligt onze kracht in het vernieuwen van de havengerelateerde industrie. Er is enorm veel kennis en expertise beschikbaar waarvan de toepassingsgebieden voor de industrie nog niet (optimaal) worden benut. Dat zijn de kansen waar iTanks op inspringt. Binnen het iTanks platform worden innovatieve en vaak verduurzamingsoplossingen gepresenteerd en kunnen partijen inbreng geven en aansluiten om deze oplossingen verder te ontwikkelen in de markt.	Martijn Wevers	https://itanks.eu/events/
COB Platform Kabels en Leidingen	Het COB is een netwerkorganisatie gericht op het verzamelen, ontwikkelen en ontsluiten van kennis over en gerelateerd aan ondergronds ruimtegebruik. V&SH vertegenwoordigd Bouwend Nederland in het platform kabels en leidingen, onderdeel van het COB. Kabels en leidingen zijn van vitaal belang voor onze maatschappij. Door allerlei ontwikkelingen in de ondergrond is het een groeiende uitdaging om deze ondergrondse infrastructuur in stand te houden. In het platform Kabels en leidingen worden kennis en ervaring uitgewisseld, samenwerkingsverbanden aangegaan en innovatieve oplossingen ontwikkeld voor opgaven. Een van de doelstellingen is het zo soepel mogelijk	Dennis in 't Groen	https://www.cob.nl/agenda/

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 6 van 15

	<p>uitvoeren van de energietransitie en hiermee een bijdrage te leveren aan de CO₂-emissiereductie van Nederland.</p> <p>Q2-2022 is Projectplan 'Maatregelencatalogus duurzaamheid in kabel-en-leidingbranche' opgesteld en ingediend voor FFL-subsidie. Het project behelst het in beeld brengen van bestaande en gewenste maatregelen op gebied van circulariteit, biodiversiteit en klimaat en kan een vertrekpunt vormen voor vervolgprojecten.</p>		
Wind-H2 demonstrator	<p>Met een aantal branchepartijen (V&SH, Boskalis, Hygro, Soluforce, TNO, Gem. Rotterdam) hebben wij reeds in 2020 de handen ineengeslagen om een H2 windturbine als demonstrator project in de regio Rotterdam te realiseren. Doel is aan te tonen dat we direct met windenergie een bijdrage kunnen leveren aan lokale opwekking van waterstof voor de mobiliteit. Hierbij wordt vooral gedacht aan inzet bij bouwmaterieel en zware voertuigen. Als dit slaagt kan dit breder in NL uitgerold worden. In eerste instantie is het initiatief gestart met het oog op offshore H2 productie, echter dit is het afgelopen jaar gewijzigd naar een meer lokale verduurzamingsdoelstelling.</p> <p>Behaalde mijlpalen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vorming van consortium -Toegekende subsidie voor studie Smart Energy Systems: 100k€ -Toewijzing locatie in Rotterdam Charlois voor daadwerkelijke realisatie van het initiatief. Begin van 2022 is dit duidelijk geworden. 	Dennis in 't Groen	https://www.ondernemen010.nl/actueel/hygro/
Centrum Ondergronds Bouwen	<p>Platform Kabels en leidingen: project verduurzaming van de K&L branche.</p> <p>COB: 2 bijeenkomsten "duurzaamheid/circulariteit" 5 oktober 2021</p>	Anna Muilwijk	https://cob.nl/
DCA, Drilling contractors association	Brancheoverleg, duurzaamheid en co2 reductie komen aanbod bij het bespreken van de nieuwste ontwikkelingen in de branche.	Sander Korevaar	https://dca-europe.org/?lang=en
NSTT, Nederlandse vereniging voor Sleufloze Technieken en Toepassingen	Vereniging van sleufloze technieken. Onderzoek naar duurzaamheid + presentaties over duurzaamheid.	Sander Korevaar	https://www.nstt.nl/
Enviroment + energy leader	Amerikaans platform voor verduurzaming van industrie. V&SH neemt deel aan dit evenement.	Anna Muilwijk	https://www.environmentalleader.com/
Programma aardgasvrije wijken	Programma vanuit gemeentes om aardgasvrije wijken aan te sluiten. V&SH volgt dit forum.	Anna Muilwijk	https://aardgasvrijewijk.nl/default.aspx
Bouwend Nederland: Emissiearm werken in de ondergrond	Sessie over emissiearm werken in de ondergrond, V&SH neemt deel aan dit evenement.	Anna Muilwijk	https://www.bouwendnederland.nl/actueel/nieuws/19318/sessie-emissie-arm-werken-workshop-veiligheid
Stichting Warmtenetwerk	<p>Lid van de stichting ter bevordering van duurzame warmte- en koudevoorziening</p> <p>-Deelnemers: http://www.warmtenetwerk.nl/deelnemers/</p> <p>-Doel: het bevorderen van het collectief gebruik in de gebouwde omgeving en in de glastuinbouw van</p>	Marcel van Hemert	http://www.warmtenetwerk.nl/deelnemers/

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 7 van 15

	<p>duurzame warmte en koude zoals geothermie, zonnewarmte, houtketels, biogas-wkk, warmtepompen en koeling met oppervlaktewater en van warmte- en koudebronnen, die de emissie van broeikasgassen reduceren en/of de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen</p> <p>-Bijdrage: Het halen en brengen van kennis op het gebied van de aanleg van duurzame netwerken. Actieve betrokkenheid bij het ontwerp, de aanleg en onderhoud van deze netwerken (zie tabel 2 onder 3.0). Over de laatste grote projecten binnen V&SH is een presentatie gegeven ter stimulatie van het ondernemen van dergelijke projecten binnen de branche. Bij één van de duurzame netwerken is V&SH ook mede-exploitant van het netwerk geweest tot deze rol werd overgenomen door de eindgebruikers. Deelnemers van V&SH zijn deel geweest van het bestuur van de stichting en actief lid van de opleidingscommissie. Ook is een bijdrage geleverd aan de branche gerelateerde ISO-publicaties.</p>		
VolkerWessels CSR-platform	<p>Deelname MVO-overleg met concernpartners in de sector energie en telecom en overleg in een platform op directieniveau. Onder andere kennisdeling, deelname aan stakeholdersdialogen over onze doelstellingen (o.a. maatschappelijke raad van advies/ Natuur en Milieu en een brede verscheidenheid aan opdrachtgevers), innovatiemarathon, ontwikkeling van het materialenpaspoort en onderschrijven Concreet 2.0 & FSC convenant.</p> <p>-Doel: Levenskwaliteit. Waarde toevoegen op economisch, sociaal, ecologisch en maatschappelijk gebied.</p>	Rebecca Fasel	<p>https://www.volkerwessels.com/nl/ondernemen/detail/visser-smit-hanab-bv</p>
VolkerWind	<p>Medeoprichter van samenwerkingsverband voor de engineering en aanleg van de 'balance of plant' voor windparken op het land (fundaties, kabels en toegangswegen)</p> <p>-Doel: bevorderen van duurzame energielevering uit windparken op land door de aanleg te vereenvoudigen en efficiënt uit te voeren met de laatste stand der techniek. Dit door het combineren van kennis en expertise van verschillende disciplines en een scherp oog voor omgeving, kwaliteit en risicomanagement</p>		<p>https://www.volkerwind.energy/</p>
VOMI	<p>Bestuurslid brancheorganisatie dienstverlenende bedrijven in de procesindustrie</p> <p>Vast lid platform veiligheid: inbreng presentatie over duurzame procesgerichte CO₂-reductie (2017)</p> <p>-Doel: het handhaven van een goede internationale concurrentiepositie van de Nederlandse procesindustrie op het gebied van veiligheid, efficiency, milieu en duurzaamheid</p>	Guus de Vries	<p>-Deelnemers: http://www.vomi.nl/vomi leden</p>
Dutch Power	<p>Lid en actief deelnemer aan activiteiten van de stichting</p> <p>-Doel: het bevorderen en promoten van het energietechniekvak binnen het bedrijfsleven en de onderwijswereld, kennisdeling en succesvolle technologische innovatie in de energiesector door het stimuleren van ontmoeten en verbinden</p>		<p>http://www.dutchpower.net/dutch-power/participanten</p>

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 8 van 15

Tabel 1b: geplande initiatieven

Naam	Beschrijving	Contactpersoon	Website
Green deals H2 wijken	Met de Green Deal H2-Wijken willen partijen samen de ontwikkeling van waterstofwijken in de praktijk verkennen. Aan de hand van pilotprojecten in de wijk Erflanden en het dorp Stad aan 't Haringvliet in respectievelijk de gemeenten Hoogeveen en Goeree-Overflakkee worden inzichten en ervaringen opgedaan met betrekking tot de voorwaarden voor het gebruik van waterstof in de gebouwde omgeving.		https://www.greendeals.nl/green-deals/green-deal-h2-wijken
Ontwikkeling Decentrale Duurzame Warmte- en Koudetechniek en	Door een gekwalificeerde onderwijs- en opleidingsinfrastructuur in Nederland op te zetten voor decentrale duurzame technieken en zowel het aantal als het competentieniveau van gekwalificeerde installatiemedewerkers te verhogen.		https://www.greendeals.nl/green-deals/ontwikkeling-decentrale-duurzame-warmte-en-koudetechnieken
De duurzame leverancier.	De Duurzame Leverancier is het platform voor organisaties die veilig en verantwoord willen ondernemen. Wij ondersteunen bedrijven, opdrachtgevers en leveranciers bij hun uitdagingen op het gebied van duurzaamheid, milieu en veiligheid.		https://www.duurzamelleverancier.nl/agenda
Bouwend Nederland	Via Bouwend Nederland lopen er verschillende initiatieven waar V&SH in toekomst bij kan aansluiten.		https://www.bouwendnederland.nl/
De groene koers	De Groene Koers (DGK) is een initiatief van Bouwend Nederland, BMWT, CUMELA, VHG en MKB Infra met als doel versnelling naar een uitstootvrije(re) sector in 2030. Mobiele werktuigen en materieel in de Bouw, Infra & Groen zullen steeds minder emissies, zoals CO ₂ , NO _x en fijnstof moeten uitstoten om klimaatdoelstellingen te realiseren. We dragen op deze manier bij aan de praktische invulling van: Klimaatakkoord, Schone Lucht Akkoord, Green Deal Duurzame Logistiek in de Bouw, Green Deal Het Nieuwe Draaien en Green Deal Zero Emissie Stadslogistiek (ZES).		https://www.degroenekoers.nl/over-ons
Vereniging brandstofreductie Noordoost Nederland	Het gezamenlijke doel van dit initiatief is het verzamelen en delen van informatie gericht op het reduceren van CO ₂ -emissies voortkomend uit brandstofverbruik bij de deelnemende bedrijven. Hiermee worden deelnemers gestimuleerd om maatregelen te nemen die bijdragen aan deze doelstelling.	Marcel van Hemert	https://www.brandstofreductie.nl/

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 9 van 15

Emmissieloos Netwerk	Het is belangrijk om emissieloos werken te versnellen. De maatschappelijke opgave die er ligt is groot, vanuit o.a. het HWBP en de bedreigingen die de sector kent (fijnstof- en stikstofemissies). De initiatiefnemers willen versnellen om te zorgen dat er gebouwd blijft worden. Bedrijven hebben behoefte aan een aanpak die daadwerkelijk leidt tot een daling van de Total Costs of Ownership (TCO) om een realistisch investeringsklimaat te scheppen wat betreft nieuw emissieloos materieel. Daarbij willen de betrokken partijen voorkomen dat technologie achter gaat lopen op beleid, door in de sector te lang met individuele pilots door te gaan.	Marcel van Hemert	https://www.emissieloo-snetwerkinfra.nl/
----------------------	---	-------------------	---

3 Ontwikkeling van innovaties en projectuitvoering

Om vorderingen te maken op het gebied van duurzaamheid en CO₂-reductie zoekt V&SH naar optimalisaties die aansluiten bij haar eigen duurzame bedrijfsvoering. Uiteraard wordt deelgenomen aan wijdverspreide initiatieven zoals de scheiding en recycling van afval en oude bedrijfskleding en optimalisatie van het energieverbruik van onze panden. Maar om de grootste besparingen te kunnen realiseren ligt de focus op onze core business. Visser & Smit Hanab brengt energie en de grootste impact die het bedrijf heeft is door de selectie van het type energie dat wij aansluiten, ofwel brengen aan de eindgebruiker. Deze 'selectie' van projecten, uit zich met name in de strategische keuzes van het bedrijf en de kennis en expertise die V&SH haalt. Daarnaast hebben we een directer inbreng door het ontwikkelen van technieken die het leveren van een duurzamere vorm van energie mogelijk maken. Concrete voorbeeld hiervan zijn het opzetten van een totaalconcept voor de aanleg van zonneparken en alternatieve boortechnieken. V&SH draagt zo bij aan een CO₂-reductie door de keuze in haar projecten, in de uitvoering, in de ontwerpfase en door ontwikkeling en innovatie.

In de keten werkt V&SH samen met overheden, opdrachtgevers, (onder)aannemers en andere ketenpartners om nieuwe technieken te ontwikkelen en samen te komen tot een optimale projectkeuze, -ontwerp en -uitvoering. Hieronder een greep uit de duurzame projecten waaraan V&SH de afgelopen jaren heeft bijgedragen. Een visueel overzicht is te vinden in bijlage 2.

Tabel 2: Bijdrage van Visser & Smit Hanab aan duurzame projecten en innovaties.

Naam	Omschrijving	Contactpersoon
H2 Shell	Volker Energy Solutions verwacht de opdracht voor het hoogspanningsdeel ten behoeve van deze waterstoffabriek	Roy Warmerdam
Trafo HKZ	Volker Energy Solutions heeft het transformator station gebouwd die het mogelijk maakt om meer windenergie te kunnen gebruiken in Nederland.	Rebecca Fasel
Trafo Rilland	Volker Energy Solutions heeft het transformator station gebouwd die het mogelijk maakt om meer windenergie te kunnen gebruiken in Nederland.	Rebecca Fasel

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 10 van 15

Aansluiting laadpalen – stimuleren elektrisch vervoer	Een voornaam knelpunt voor het gebruik van elektrische auto's zijn de beperkte mogelijkheden voor het opladen. Visser & Smit Hanab draagt hier bij door het plaatsen van laadpalen door heel Nederland.	Anna Muilwijk
Installatie slimme meters	Onze monteurs van de afdeling distributie zijn momenteel werkzaam voor grote projecten in het kader van het plaatsen van slimme meters. Deze technologie moet door middel van inzicht het energieverbruik van de klant op termijn verlagen.	Anna Muilwijk
VolkerWind	V&SH draagt bij aan het realiseren van windenergie door het faciliteren van engineers aan VolkerWind. Bijvoorbeeld de uitbreiding van het windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding.	
Warmte- koude opslag (WKO)	Ontwerp en aanleg van WKO-systemen, zoals voor ons hoofdkantoor in Papendrecht, maar ook toegepast in stadsverwarmingssystemen. Bijvoorbeeld zoals voor een project in Roosendaal in samenwerking met onze collega's van Dubotechniek	Marlon de Maat
Zonneparken	V&SH legt met regelmaat zonneparken aan in samenwerking met VolkerWessels werkmaatschappijen. Bijvoorbeeld zonnepark de Wildert.	
Zonnewegen	Op het kantoor in Papendrecht is een zonneweg aangelegd door Thomas van der Kaap.	Marlon de Maat
H2 Gasunie	Diverse projecten om aardgas netwerk geschikt te maken voor H2	Marcel van Hemert
H2 Airproducts	Waterstofleiding vanaf Air products site (Botlek) naar Maasvlakte, met aansluitingen naar diverse klanten.	Marcel van Hemert
OCAP	Linde Gas is verantwoordelijk voor de contacten met de tuinders en bracht haar expertise in voor de bouw van een compressorstation. De fysieke verwezenlijking hiervan is ook ingevuld door Visser & Smit Hanab.	
Grondstoffenpaspoort en circulair gebruik kabels en leidingen	Huidige inzet beperkt zich helaas nog tot hoogwaardige recycling van kabels en leidingen en zo nu en dan hebben wij het genoeg om tijdelijke kabels geheel te kunnen hergebruiken voor een ander project. Via VolkerWessels zijn er nauwe banden met Madaster en verkennende gesprekken met stakeholders hebben plaatsgevonden over de productie van een grondstoffenpaspoort voor kabels	

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 11 van 15

Aansluiting en aanlanding windparken op zee	V&SH faciliteert de energietransitie door het inzetten van haar boorafdeling, hierdoor kunnen de windparken op zee aangesloten worden op land.	Bart Rouwendal
---	--	----------------

Beschreven initiatieven zijn ontstaan uit verschillende geledingen binnen het bedrijf. V&SH hecht grote waarde aan de inbreng, kennis en expertise van al haar vakmensen.

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 12 van 15

4 Investering

Daarnaast wordt geïnvesteerd om de bijdrage aan duurzame projecten en ontwikkeling van innovaties, zoals beschreven in hoofdstuk 3, mogelijk te maken. Er is een budget beschikbaar wordt gesteld voor het ontwikkelen van CO₂-reducerende initiatieven. De investeringen in equipment (o.a. Elektrische boorrigs) voor de uitvoering is een zeer aanzienlijk bedrag.

Periodiek wordt zowel intern als in overleg [met onze stakeholders](#) geanalyseerd welke nieuwe initiatieven binnen de sector interessant zijn voor het behalen van onder meer de reductiedoelstellingen in scope 3. Deze initiatieven worden verzameld op bedrijfsniveau en grof gekwantificeerd. Meer informatie is te lezen in het document Inventarisatie Meest Materiële Emissies scope 3 (PRM 01-e).

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 13 van 15

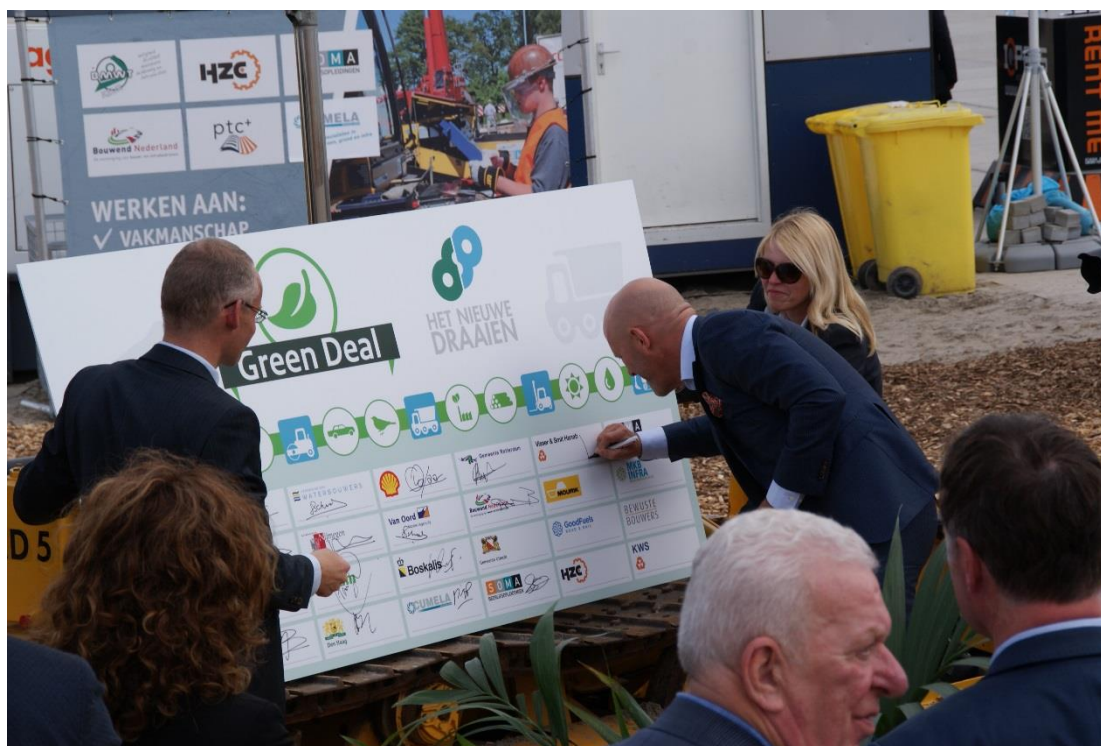
Bijlage 1: Uitwerking initiatief Green Deal Het Nieuwe Draaien

Naast ontwikkeling, ontwerp en aanleg van duurzame projecten zet V&SH zich sinds jaar en dag in om ook tijdens de uitvoeringsfase van de projecten de uitstoot te beperken. Sinds 2013 zijn wij met andere sectorgenoten nauw betrokken geweest bij het project “Zuinige mobiele werktuigen”. Dit initiatief is de grondslag geweest van de huidige Green Deal “Het Nieuwe Draaien”. Deze Green Deal is voor V&SH een belangrijke uiting van de vele keten-initiatieven die met onze stakeholders zijn opgezet om de emissies door bouwplaatsmaterieel te reduceren.

Hetgeen we binnen en buiten deze deal hebben geleerd dient als input voor ons eigen managementsysteem en delen wij als kennisbron voor de gehele sector (via rapportages vanuit de Green Deal en op www.vshanab.nl/duurzaam).

De gehele tekst van de Green Deal vindt u [hier](#). In het kader van de eisen 5C, 4D en 5D van handboek 3.0 van de CO₂-prestatieladder zal iets dieper worden ingegaan op het plan van aanpak van V&SH in het kader van deze Green Deal en brandstofbesparing op de bouwplaats.

Directeur R.C.H. Koole ondertekent de Green Deal Het Nieuwe Draaien 26-5-2016

- a. Green Deal Het Nieuwe Draaien is opgezet door V&SH en verscheidene andere bouwbedrijven in samenwerking met verscheidene overheden (waaronder de rijksoverheid en verschillende grote gemeenten), brandstofleveranciers, branche-, koepel- en netwerkorganisaties en kennisorganisaties. De namen van de partijen zijn opgenomen in de [tekst van de Green Deal](#). Het initiatief sluit erg goed aan op de bedrijfsdoelstellingen van V&SH omdat het zich richt op zowel het trainen van bouwplaatsmedewerkers in bewuste omgang met machineverbruik (gedrag), als (het stimuleren en faciliteren van) de inzet van energiezuiniger materieel op de bouwplaats (bronaanpak). Daarnaast is er ruime aandacht voor het stimuleren van duurzamer beleid en regelgeving omtrent de inzet van dit materieel. Als voorzitter van de werkgroep Beleid en Regelgeving maakt V&SH zich sterk om zinvolle praktische maatregelen om de uitstoot te verlagen, om te zetten in (inter)nationaal

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 14 van 15

- beleid.
- b. De Green Deal Het Nieuwe Draaien beoogt een CO₂-reductie van 10% op het gebruik van mobiel bouwplaatsmaterieel in 2020. Bij V&SH is dit een aandeel van ongeveer 6% op het brandstofverbruik op projecten (ongeveer 60% van het verbruik op projecten is toe te schrijven aan mobiel materieel, bron: energiebeoordeling V&SH rev.2). Het effect dat wordt beoogd binnen de looptijd van de Green Deal, zal een fractie zijn van de besparing die door het verspreiden van het gedachtengoed zal worden behaald.
 - c. Verschillende onderzoeken binnen de sector hebben aangetoond dat een actieve bewustwording van de werknemers een concrete besparing kan opleveren in brandstofverbruik. Daarnaast wordt vaak gestuurd op een lage inkoop- of inhuurprijs van het materieel, terwijl het bezien van de 'total cost of ownership' een flinke besparing kan opleveren in het verbruik van fossiele brandstoffen. Onbekendheid van bepaalde materieelstukken en technieken maken dat beschikbare mogelijkheden nog niet optimaal worden benut in de sector. Extra inspanning is dus gewenst om deze versneld uit te rollen over de sector.
 - d. Om een succesvolle implementatie en reductie bij V&SH te bereiken dient een actieve bewustwordingscampagne te worden opgezet voor (ingeleende) werknemers en onderaannemers. Hiertoe is een kennisoverdracht opgesteld voor leidinggevenden. Een toolbox is opgesteld voor de (ingeleende) bouwplaatsmedewerker. Er is tevens een folder -gelinkt aan een maatregelenlijst- die alle medewerkers hebben ontvangen. Na deze intensieve campagne dient de aandacht te worden gehouden door gerichte ad-hoc communicatie. Voor de sector is het van belang dat alle uitvoerende partijen het gedachtengoed en concrete maatregelen voorvloeiend uit de Green Deal overnemen en dat zij hiertoe worden gestimuleerd door opdrachtgevers en overheden. Hiertoe worden concrete stappen gemaakt, zoals beschreven in de Green Deal tekst.
 - e. Deze tekst is omgezet in concrete deliverables voor de verschillende werkgroepen onder de Green Deal. Concrete bijdrages tot op heden zijn een vormgeving van de monitorings- en meetstrategie door input van kennis en data en de productie van een advieslijst met criteria die van belang zijn in het kader van Het Nieuwe Draaien.
 - f. De Green Deal heeft een officiële looptijd van 2016 tot en met 2020. De initiële bewustwordingscampagne binnen V&SH is ingezet in het laatste kwartaal van 2015 en wordt door gerichte communicatie actueel gehouden. Extra aandacht voor energiebesparende maatregelen is opgenomen in de werkplekinspectie voor bouwplaatsmedewerkers, uitvoerders en het management. Het is de wens van V&SH in 2017 te beschikken over een praktische lijst verduurzaamde materieelstukken die direct kunnen worden ingezet in de uitvoering.
 - g. Initiële investeringen in monitoren & meten en kosten voor opleiding zijn reeds gemaakt op de projecten. De eerste inzet voor de campagne is ook reeds uitgevoerd. Verdere kosten voor de voortzetting van dit initiatief liggen verspreid binnen de afdelingen KAM, Inkoop, Transport en Boringen. Naast de directe kosten aan de Green Deal, zal de grootste bijdrage in kind worden geleverd.
 - h. Aannemers, opleiders, consultants en beleidsbepalers zijn vertegenwoordigd. Intern hebben wij de nodige ervaring op het gebied van gedragscampagnes.

Rapportage	PRM 01-c Initiatieven CO ₂ -reductie				
Opgesteld	Gecontroleerd	Goedgekeurd	Revisie	Datum	Pagina
A. Alblas	M. Rotte	B. Rouwendal	05	01.10.2022	Pagina 15 van 15

Bijlage 2: Poster duurzame bijdrage V&SH

